

Levéltári napok

A megyei tanács vb művelődési osztálya, a hőmezővársárhelyi és a szentesi városi tanács, a Móra Ferenc Múzeum, a TIT megyei szervezete, valamint a Csongrád megyei Levéltár idén is megrendezi a hagyományos levéltári napokat. Az eseménysorozat ma, szerdán, Hőmezővársárhelyen kezdődik: a levéltári napokat délelőtt 9 órakor a városi tanács tanácstermében dr. Keszler Tamás, a megyei tanács vb művelődési osztályának vezetője nyitja meg. Köszöntik a Hőmezővársárhely története első kötetének alkotóit, kihirdetik a Kiss Lajos néprajzi pályázat eredményeit, majd város történelmi konferencia következik, amelyen öt előadás hangzik el a Vársárhely környéki felszabadító harcokról, az első demokratikus önkormányzati szervről, a földreformról, az ipari termelés megindulásáról és a kulturális élet kezdetéről a felszabadulás után. A referátumokat dr. Fehér István főiskolai tanár vezetésével vita követi, délután 3 órakor pedig felavatják

Szeremlei Sámuel történetirő utcanévtábláját.

A szegedi programok holnap, csütörtökön délelőtt 10 órakor kezdődnek a múzeum dísztermében: a helytörténeti konferenciát dr. Müller Józsefné, a városi tanács elnökhelyettese nyitja meg. Dr. Szabó Ferenc a Szeged környéki betyárvilág felszámolásáról dr. Ruzsoly József A város és vidéke — Szeged vármegyétől Nagy-Szegedig címmel, dr. Nacsádi József pedig A szegedi irodalmi élet a XIX. század második felében címmel tart előadást. Az ezután következő vitát dr. Gaál Endre egyetemi docens, a Szeged monográfia III. kötetének szerkesztője vezeti. Délután fél 3-tól újabb három előadás irányítja a figyelmet a készülő monográfiákra: dr. Bárány Ferenc Szeged politikai élete az ellenforradalmi rendszer első évtizedében, dr. Hegyi András A mezőgazdasági használati rendszer sajátosságai Szegeden az ellenforradalmi korszakban, dr. Kürtösi Katalin pedig A szegedi színház a két világ-

háború között című referátuma hangzik el. A vitát dr. Serfőző Lajos egyetemi tanár, a monográfia negyedik kötetének szerkesztője vezeti majd.

A megyei levéltári napok zárónapján, október 12-én, pénteken Szentesen lesz helytörténeti matiné: a 48—49-es szentesi nemzetőrökről és honvédekről, az 1921-es kubikoskongresszusról, valamint a felszabadulás napjairól és a népi demokratikus forradalom szentesi kibontakozásáról tartanak előadásokat, az itteni vitát dr. Blazovich László, a megyei levéltár igazgatója vezeti.

A levéltári napok ideje alatt, vagyis ma, holnap és holnapután reggel 8-tól délután 4 óráig a három városban iskolai csoportoknak és egyéni érdeklődőknek nyílt levéltári napokat tartanak (Szegeden a levéltár Dóm téri épületében, Hőmezővársárhelyen a Kossuth tér 1. Makón a Lenin tér 6 szám alatt), ahol az intézmények bemutatják legértékesebb irataikat és válaszolnak az érdeklődők kérdéseire.

Már 800 helyen

Iskolatej-ellátás

Évről évre, több helyen jutnak iskolatejhez a gyerekek; az új tanévben is bővült a szervezet számára életfontosságú táplálék árusítása az oktatási intézményekben. Szeptembertől már országosan mintegy 800 iskolában árusítanak tejet, kakaót, ízesített tejtermékeket.

A korábbiakban sok gondot okozott, hogy az iskolatej, vagy kakaó, karamellás tej forgalmazását akadályozta a dobozok hiánya. Az idei tanévre ez a probléma megoldódott; a Tiszai Vegyi Kombínát nagy mennyiségben gyártja a csomagolóeszközt, s így a

tejipar igény szerint állít elő tejterméket, tejet, joghurtot, kakaót, karamellás tejet. A Belkereskedelmi Minisztérium tájékoztatása szerint azonban az iskolatej-forgalmazás lehetőségei korán sincsenek kihasználva.

Az iskolaszövetkezeteknek száma eléri a 360-at, s közülük 260 forgalmaz iskolatejet. Mindemellett a vidéki gyerekeknek ebben az évben is csak mintegy 25 százaléka kapja ezt a szolgáltatást. Igaz, van olyan iskola, s nem is egy, ahol a tanulóknak több mint fele, helyenként 60 százaléka az iskolaszövetkezetek útján jut naponta a friss tejhez.

Mechanika és elektronika

A több mint 200 hazai és külföldi szakember részvételével az elektronikai berendezések mechanikai szerkezetének fejlesztéséről háromnapos konferencia kezdődött az MTE SZ budapesti székházában.

A mostani tanácskozáson — amelyet a Híradástechnikai Tudományos Egyesület más tudományos egyesületekkel közösen, a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával rendezett — a hazai és a külföldi szakemberek a mechanikai tervezés legújabb tapasztalatait tekintik át.

Új szakmák, új vállalkozások

Sétálok Szeged Váci utcáján, a Kárász „streeten”. Az Ajándékbolt melletti kapubejárón keresztül haladva egy udvari pavilonhoz vezetnek a tájékoztató táblák. A fővárosban ez a kép már megszokott, Szegeden azonban ilyen elárúsító pavilonnal most találkoztam, belső udvarban.

Ízletes kirakat, kellemes zene, udvariasan segítségre siető eladó fogad. A portékák között lakberendezési cikkek, praktikus használati tárgyak, s valamennyinek bőr az alapanyaga. Hosszasan időzök egy falra szerelhető telefonpolc előtt. A kis asztalkán zöld posztó, a támla egy maxi telefont ábrázol bőrből. A két, típl helyet kis elfordítható bőrdísz takarja.

A cégtábla: Strausz János kézműves. Röviden csak STR. Nevével a világhírű farmer márka a Lévi Strauss jut eszembe. A szegedi Strausz viszont nemcsak kézműves, hanem bőrdíszműves, vasesztergályos, lakatos és dekorátor is. A pavilon falán egymást érik a különböző vásárok oklevelei, díjai.

— Hogy lesz vasesztergályosból bőrbőlkel foglalkozó kézműves? — kérdezem a 48 éves kispapost.

— Sok-sok kitérő után jutottam el a bőrdíszműves szakmáig. 1953-ban szabadultam, mint vasesztergályos. Az „inaséveket” a MAHART Hajójavító Üzemében töltöttem. Három év múlva mindent egy lapra tettem fel, mégpedig a sportra. A SZEAC-ban atlétizáltam. Száz méteren azonban 10.8-nál nem tudtam jobb eredményt elérni, így hát a világsúcsok csak az álmaim zavarták meg. A fordulópont 1971-ben következett be életemben, amikor hobbiból elkezdtem kisebb bormédaikat, öveket készíteni. Nagyapám és apám is csizmadia volt. En meg nem szerettem a cipész szakmát de még a bőr szagát sem. Ennek ellenére minden belső tiltakozásom eredménytelen maradt, hiszen azon vettem észre magam, hogy mind több időt töltök a bőrből készített. Kíváncsi voltam, mennyit érek. Elvittem a munkáim a képzőművész klubba. Úgy látszik fantáziát láttak bennem, mert hamarosan klubtag lettem, és az első országos kollektív kiállítás díjat nyertem. A siker aztán annyira feldobott, hogy ettől kezdve már tudatosan készültem erre a gyönyörű szakmára. Igaz, elmúltam már 45 éves, amikor bőrdíszműves szakvizsgát tettem. Rendelésre és a vásárlók ízlése, igénye szerint

kezdem el dolgozni. Jöttek a kiállítások, ipari vásárok, a BNV, ahol „kézműves” címet nyertem el, majd népi iparművész elismerést. Nagy segítséget kaptam a városi tanácstól is, hogy Szeged legforgalmasabb utcájában nyithattam meg ez év májusában pavilonomat. Ez, úgy érzem, munkám elismerését is jelenti.

— Milyen jövője van ennek a szakmának?

— Szerettem volna, ha a 18 éves fiam ezt a szakmát választja, hiszen minden adottsága megvan rá. Am, sajnos, autóvilamossági szerelő lett. Nagyon reménykedem abban, hogy a kis-lányom folytatni fogja a mesterségemet, hiszen ennek a szakmának nagy jövője van. Az emberek mind jobban elfogadják és kezdik megszeretni a bőrből készült lakberendezési és egyéb használati cikkeket. A bőr ugyanis nemes anyag. Ha szeretettel nyúlnak hozzá, meghálálja, hiszen könnyen megmunkálhatóvá válik, ellenkező esetben ellenálló, hideg, törékeny lesz. Boldog embernek vallom magam, hiszen azt csinálhatom, amit szeretek.

— Mire kell nagyon figyelnie egy bőrdíszművesnek?

— Nagyon fontos a fantázia. Ha meglátok egy új dolgot, azt magamban elraktározom és átforgalom a saját elképzeléseimre. Pontos, hogy praktikus legyen a használati cikk, de a mindig újra való törekvés sem mellékes.

— Milyen a kereslet?

— Sajnos csak két kezem van! Azt hiszem ezzel mindent elmondtam.

— A kínálat?

— Egy jó üzletet hárman kellene vezetni családon belül. Sajnos egyedül vagyok. Nagy a konkurrencia is, s ha valaki lépést akar tartani a fejlődéssel, a nap minden óráját a vásárlók, az üzlet szolgálatába kell állítania. — mondta búcsúzóul, majd néhány perc múlva elindult gépkocsiján Debrecenbe, a nagyerdői népművészeti vásárra, hogy még ismertebbé tegye az STR védjegyet.

Bagaméry László

Commedia dell'arte

A commedia dell'artéről ez olvasható egy irodalmi lexikonban: „félig-meddig rögtönzött vígjáték, amelyet vándor olasz komédiások adtak elő. A vígjáték tárgyát előadás előtt nagyjából megállapították; figurái szinte sztereotipikusak voltak: a bohóc, a paraszt, az orvos, a rászédett apa, az utcai lány stb. A hatás javát azonban éppen a rögtönzéssel érték el, amelynek táplálékot és ösztönzést adott a közönség. A darabfordulataiban való élénk részvételével és közbeszólásaival.” Jóllehet a definíció az 1927-ben kiadott, Benedek Marcell által szerkesztett lexikonból való, már csak azért is, sőt annál is inkább elfogadható, mert — amint hétfőn este láthattuk — örök, ha úgy tetszik időtlen színjátszási forma meghatározását jelenti. A commedia dell'arte nem avul (hat) el — erre kaptunk most igen látványos bizonyítékot a csehszlovák Divadlo na provazku (Színház a kötélen) elnevezésű brnói társulat szegedi kisházban belüli vendéglátása láttán.

Commedia dell'arte volt a címe is a produkciónak, s a távozlót sem mindennapi élmény taglalása előtt érdemes egy pillantást vetni a csehszlovák együttesnek egy szórólapon írásban is kiadott művészi hitvallására: „ami minket a commedia dell'arte felé vonz, az a szó igaz értelmében vett briliáns professzionizmusnak és a kifejezés tisztá, egyszerű jellegének a kombinációja — a vásártérrek és karneválok öröksége... a commedia dell'arte tanulmányai lehetővé teszik számunkra, hogy nyomon kövessük a legtisztább színházi hagyományokat, melyben a színész minden művészi stílzálás ellenére — vagy talán éppen emiatt — olyan hiteles személyiség marad, aki kortársával szemtel szembe megróbbal üzenetet közvetíteni magáról és koráról egy olyan helyen, ami nem enged meg semmiféle álcázást.”

Szinte teljesen dísztelen színpadkép, egyetlen vásáros-mutatványos dobogó, no meg egy függőnyel elkerített bódé (ház?) féleség — Peter Scherhauser rendező valóban mindent a régi komédiás műfaj mai interpretációjának rendelt alá. A brnóiak produkciójában mindenekelőtt az a bizonyos, tényleg briliáns

professzionizmus magával ragadó, ami nemcsak a commedia dell'arte követelménye kell legyen, de a szinte totális színészi (össz)játéknak is korlátlan teret nyit. Itt valóban szinte mindenki tud mindent, már ami a közvetlen szcenikai kívánalmakat illeti. Csakis és kizárólag színészi eszközökkel él és hat a parttalan komédiázás, az improvizatív játszóadás egyszerre felsőfokú pantomim- és bohózat- elemek társul — bármikor, bármiből kedvesvaskos, clown-os humorú szituáció kerekedhet. Ez a kiszámíthatatlanság a ragyogó technikai felkészültség jóvoltából végig nemcsak lekötni képes a nézők figyelmét, de elsőpró lendületével úgy ragad magával mindenkit, hogy még annak az embernek is, aki netán fáradtan vagy rosszkedvvel ül be a nézőtérre, pár perc múlva azon kell kapnia magát, hogy felszabadultan, teleszájjal nevet.

Az a központi jelentőségű alak, aki a briliáns professzionizmust és a színészi személyiséget a legtisztább színházi hagyományokba ágyazott hitelességet biztosítani tudta, az Harlechinót alakító, kifejezetten kongeniális testkultúrával rendelkező Boleslav Polivka volt. Ez a nagyszerű művész egyszerűen azt csinálja testével, amit csak akar. Ő volt az, aki a test színészi játékban maximálisnak mondható kihasználásával egybefogta és időnként szédítő „produkciós” magasságokba lendítette az egyébként is színvonalas kollektív teljesítményt nyújtó társulatot. Több volt a hagyományos Harlequin-figurák praesenten agyafúrt és okosan felülkerekedő bohóc-szolja alakjánál, s még az egyes klasszikus témák és motívumok első számú „fölpörgetőjénél” is. Rendkívüli szellemességű világ-

egyetem-magyarozatával például ama vallott kritériumnak is teljes mértékben megfelelt, hogy üzenetet közvetítsen koráról is egy olyan helyen, illetve műfaji környezetben, ami „nem enged meg semmiféle álcázást”. Öntörvényű, szuverén, nagy művészet ez, van benne Chaplinből vagy a fénykorát élt Hofiból éppúgy, mint sok mindenki másból, miközben hihetetlenül eredeti és félelmetes fantáziával „kitalált” szinte minden mozdulat a színpadon.

Hogy a Divadlo na provazku egyik célját, nevezetesen a populáris színház és a magas fokú (egyéni) színművészet hagyományainak harmóniáját és folytatását ezúttal is (kollektíven) elérte, méghozzá maradandó élményt nyújtva — ahhoz semmi kétség sem fér. (A nyelvi nehézségek is igen ügyesen áthidalhattak — milyen kár, hogy a fentiekkel egyetemben ezt sem élvezheti újra egyhamar a szegedi közönség, lévén sajna csak egyetlen előadása a csehszlovák „mozgásszínház” reprezentánsainak.) Hogy milyen lehetett évszázadokkal ezelőtt az igazi, korabeli commedia dell'arte, tanultam ugyan róla, de igazából nem tudom. Am, ha csak megközelítően olyan, mint a hétfőn este láttunk, akkor csak sajnálni tudom, hogy nem éltem mondjuk valamikor a XVII. században. Bár az is lehet, Boleslav Polivka jobb az akkori Harlechinóknál is.

Domonkos László

Az októberi Kincskereséső

Jubileumi számot vehetnek el az olvasók — 10 éve, 1974 októberében jelent meg az országossá vált Kincskereséső első száma. Tíz esztendő munka áll a szerkesztőség tagjai mögött, de célkitűzésük változatlan: érdekes, szép, izgalmas olvasmányokkal nevelik a könyvszeretetre fiatal olvasóikat. A különös gondolat szerkesztett októberi szám is ezt a célt szolgálja. Weöres Sándor, Nagy László, Szilágyi Domokos, Veress Miklós, Szepesi Attila, Kiss Dénes, Kerék Imre és Tandori Dezső e számban közölt versei nemcsak mai líránk gazdagságáról vallanak, hanem a szerkesztői szándékról is, hogy e gazdagságból minél többet nyújtsanak a versek világával most ismerkedő tizenéveseknek. De a világtudományok egy-egy szép lírai alkotása is helyet kap minden számban, ezúttal Georg Trakl: Magányos ősz és Iván Dracsna a szám élére helyezte Ballada a nyitott gyerekszemekről című verse.

A világtudományok egy-egy szép lírai alkotása is helyet kap minden számban, ezúttal Georg Trakl: Magányos ősz és Iván Dracsna a szám élére helyezte Ballada a nyitott gyerekszemekről című verse.

írása. Annus József, Békebeli csaták című regényének — a folyóirat ez évi folytatásának — második része az ötvenes évek gyerekeletét mutatja be hitelesen és érdekesen. Allattörténeteket is találhatunk az októberi számban: Tersánszky Józsi Jenő és Tóth Béla a kutya-hűségről írt, Aprily Lajos Egy mokány ló című novellája be — mindhárom írást áthatja az állatoknak, az ember hűséges társainak szeretete.

Az ünnepi szám nem lenne teljes, ha nem közölné válogatást az ifjú tollforgatók műveiből is: a nyolcadikos Tóth Béla, a hatodikos Nagy Gábor és két „régeli” szerzőnk, a középiskolás Kövessy Zolt és a már egyetemista Szemők Árpád írásai vallanak a szerkesztőség tehetséggondozó munkájának eredményeiről. Kovács Lajos paródiái (Fordított lap), a Nevető irodalomóra különkiadásaként görbetrükröt tartanak a lap rovatai, kedvelt sorozatait élé.

Az októberi szám rajzait Würtz Adám, Csala Károly és Barcánfalvi Ferenc készítette,

Riverside countrytalálkozó

Hangulatos, az észak-amerikai prérít, a Grand Canyon, cowboyokat, indiánokat, négeket idéző zene, s a bendzsó, a gitár, a bőgő hangjai mögül vizualizálódnak az élmény: diaképekben látni a tájat, ahonnan ez a melodikus, kitűnő muzsika származik. Ilyen és ehhez hasonló benyomásokat szerezhetsz a countryzene rajongója Szeged új és máris sikeresnek mondható countryegyüttesének, a Riverside-nek műsorát hallgatva. A Budai Ifjúsági Parkban nemrégiben megrendezett pop-dzsessz-rock verseny országos döntőjén aranyoklevelet szereztek, s máris járják az országot, Szegeden éppúgy fellépnek, mint Pécsen, Budapesten és másutt. Az észak-amerikai bluegrass-hagyományokra alapozva alakítják reperto-

árjukat, de figyelembe vesznek sokféle új irányzatot is, s az Ohio című népszerű sláger éppúgy hallható műsorukban, mint az olyan híres, már klasszikusnak számító countrydal, mint a Detroit City. Több különleges bluegrass-hangszert is megszólaltatnak (skiffleboard, kazoo, dobrogitár), különleges, eredeti hangzást biztosítva ezzel zenéjüknek.

Teljes egészében a Riverside együttes szervezte meg azt a countrytalálkozót, amelyet holnap, csütörtökön este 7 órai kezdettel rendeznek meg az Ifjúsági Házban: rajtuk kívül fellép a Spirit és a Westerlanc együttes, a Rakovics—Szokolay duó, a Radnóti gimnázium Square Dance Group táncosportja, valamint a Jugoszláviából érkezett Follon Folk együttes is.